

Вчителям української мови та літератури

Матеріали підготували та упорядкували:

***Наталія Дика**, завідувач кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, професор*

***Олександра Глазова**, доцент кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент*

До тематичного тижня
Гідність та честь українців

7 клас
українська мова

*** Прослухайте прочитаний учителем текст. Назвіть увиразнені письменником риси вдачі козаків. Що цих людей об'єднує найбільше?**

До місця спочинку вороже військо підійшло пізно увечері. Іржання і тупіт коней зливалося з плачем і стогоном полонених.

Раптом з навколишніх пагорбів стрімко покотилася козацька лавина. Основний удар козаки спрямували на сторожу, що гнала ясир. Вороги завзято боронилися, але шляхи до втечі було відрізано. З усіх боків лунало козацьке «Слава!» Вороги не могли протистояти січовикам.

Козаки в'язали бранців, поралися коло визволених полонених, напували їх свіжою водою, перев'язували їхні рани.

Назад козацьке військо, обтяжене бранцями й обозом, повзло обережно. Нарешті добралися до Дніпра й переправилися на правий берег.

Назустріч звитязцям вийшов кошовий, низько їм вклонився й подякував.

– Гарно ти, Тарасе, потряс ворогів, дуже гарно,
– потис він руку командирові. – Що потряс, то потряс. Бути тобі, Тарасе, віднині не Федоровичем, а Трясилом. Як, хлопці? – повернувся він до козаків.

– Хай буде Трясилом! – стоголосо озвалися вояки. – Слава Трясилу!

І став з того часу Тарас Трясилом. Нове прізвисько прилипло до нього. У кожного козака воно викликало захоплений вигук: «З Тарасом не страшно! Він придумає, як ворога трясонути!» (За В.Кулаковським).

Для вчителя. Сміливість, людяність, обережність, дотепність.

На фото. Пам'ятник козацькому отаману Тарасові Трясилу, Переяслав-Хмельницький, над дорогою до с. Гайшин.

Запам'ятайте! Пам'ятник не *кого*, а **кому**: *пам'ятник мужньому козаку* [НЕ мужнього козака], *народному герою* [НЕ народного героя].

***ГРА «Впізнай слово за значенням».** Відгадайте слова за їх лексичним значенням. Переможе той, хто впізнає слів найбільше.

Які з визначених вами назв моральних якостей (чеснот) притаманні козакам-запорозцям?

1.Здатність у разі виникнення небезпеки долати почуття страху та розгубленості, рішучість у вчинках; хоробрість, відвага (**сміливість**). Не варто змішувати із з хоробрістю та мужністю: хоч це синоніми, кожне зі слів має певні відтінки значення. *Хоробрість* – це зовнішній прояв сміливості. *Сміливість* породжується розумом. *Мужність* є поєднанням сміливості, наполегливості, впевненості в собі, вона допомагає людині йти до мети, долаючи перешкоди.

2. Доброзичливе, чуйне ставлення до інших; уважність до чужих потреб, щире й безкорисливе бажання підтримати й допомогти (**людяність**).

3. Рівне становище людей у групі, гурті, суспільстві, державі що виражається в однаковості прав і можливості, відсутності зверхності у стосунках (**рівність**).

4. Здібність оформити думку у вигляді влучного, точного, гострого вислову із жартівливим або сатиричним відтінком (**дотепність**).

5. Любов до батьківщини, відповідальність за її долю, готовність служити її інтересам, йти заради неї на жертви й подвиги, відданість своєму народові (**патріотизм**).

*** Прочитайте. Назвіть козацькі чесноти (позитивні риси характеру), проілюстровані кожним реченням.**

1. Не гнути нам шиї, козацької шиї під тяжким залізним ярмом, не нюхати диму нещасного краю, що в'ється над нами кругом! (С. Руданський). 2. Козаку не треба срібла ані злата, тільки б не була Вкраїна катами розіп'ята! (В. Крищенко). 3. Піднімись, козаче, хай ворог здригнеться! Хай відчує силу, яка не здається! (В. Чоботар).

Довідка. 1. Гідність, рішучість. 2. Безкорисливість, патріотизм. 3. Сміливість, мужність.

*** Замисліться: чому День українського козацтва та День Покрови Пресвятої Богородиці збігаються в часі? У відповіді використайте інформацію з поданого нижче тексту.**

Запорізькі козаки глибоко шанували Богородицю-Покрову як заступницю й захисницю від ворога. Головна церква на Січі завжди зводилася на честь Покрови, ікона з її зображенням була в кожному козацькому курені.

Зображення Покрови було на хоругвах, під якими запорожці вирушали в походи. Перед кожним виступом на ворога козаки навколішки ставали на молитву до Пресвятої Богородиці: «Під Твою милість прибігаємо».

Саме на свято Богородиці Покрови січовики обирали кошового отамана. За звичаєм від честі очолити «шановне товариство» він мав двічі відмовитися, погодитися мав право лише після третьої пропозиції. Цим він ніби підкреслював, що погоджується не з власної волі, а на прохання козаків. Кланяючись на чотири боки, новообраний кошовий дякував за честь. «Будь, пане, здоровий, – бажали йому запорожці. – Дай тобі Боже, лебединий вік і журавлиний крик!» Після цього вони обсипали йому голову землею, підкреслюючи цим підлеглість отамана січовому товариству.

На жаль, ікон типу «Козацька Покрова» вціліло до нашого часу трохи більше десятка (*Богдан Завітій*).

На фото. Ікона «Покров Богородиці», XVII ст. Національний художній музей України. Київ.

ВІЙСЬКОВА ПРИСЯГА ЗСУ – клятва на вірність народові України

Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаю на військову службу і урочисто клянусь народу України завжди бути вірним і відданим йому, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно дотримуватись Конституції і законів України, зберігати державну і військову таємницю.

Я клянусь захищати українську державу, непохитно стояти на сторожі її свободи і незалежності.

Я присягаю ніколи не зрадити народу України.

*** Прочитайте текст присяги на вірність українському народу, які приймає кожен громадянин, вступаючи на службу в ЗСУ. Які чесноти запорізького козацтва продовжено й закріплено в документі?**

*** Перепишіть, розставляючи пропущені розділові знаки.**

1. Суть козаччини не в осідланих конях і гострих шаблях а в спроможності захистити гідність рідного народу (С. Лютий). 2. Україно ти моя молитва ти моя розпука вікова... Гримотить над світом люта битва за твоє життя твої права (В. Симоненко). 3. Дід учив Бережися ганьби Ми козацького чесного роду. Дід учив Батьківщину люби. Україну в годину й негоду (С. Литвин). 4. Все мусим зробити щоб жила Україна щоб ворог підступний її не здолав (В. Крищенко).

*** Прочитайте, визначте тему, головну думку тексту, з'ясуйте його стиль. Чи є герой тексту справжнім героєм сучасності? Чи є він продовжувачем справи запорізького козацтва? Відповідь побудуйте у формі роздуму. Як би ви порадили увіковічнити пам'ять захисника України? Розкажіть про це.**

Його псевдо «Да Вінчі» вороги боялися навіть вимовити, а його «вовки» загризали й розривали шакалів-окупантів, не знаючи до них жалю. Авторитет командира і лідерські риси Дмитро Коцюбайло почав проявляти ще 2014 року, коли після Майдану 17-річним юнаком поринув у горнило російсько-Української війни у складі 1-ої роти 5-ого батальйону Добровольчого Українського Корпусу «Правий Сектор». 2016 року він очолив Окрему Штурмову Роту ДУК ПС. За вольовий характер та безстрашність, маючи всього 21 рік, він отримав срібного тризуба «Народного героя України».

Воював по всій лінії зіткнення, всюди знищуючи окупантів. Від 2020 року член Проводу Національно-Визвольного Руху «Правий сектор». У грудні 2021 р. Дмитро першим серед добровольців при житті отримав звання «Герой України».

Російське широкомасштабне вторгнення Дмитро Коцюбайло і його добровольчий підрозділ зустріли поблизу міста Щастя Луганської області, пізніше вони перемістилися на Криворізький напрям, згодом на Харківщину і після цього на Луганщину та Донеччину. Дмитро брав активну участь у деокупації Харківщини. Минулого літа 27-річний «Да Вінчі» став військовослужбовцем Збройних сил України, отримавши первинне звання – молодший лейтенант.

З лютого 2023 року Да Вінчі воював на Бахмутському напрямку. Саме тут 7 березня внаслідок уламкового поранення в шию він загинув як Герой. Як чоловік, як воїн, що мріяв про вільну та справедливую Україну! Він був лідером, авторитетом, легендою! Він прожив життя коротко, послідовно та яскраво, лишивши після себе пам'ять і почуття гідності (За матеріалами сайту ГЛУЗД).